

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön a honvéd tiszthelyettesi pályára való felkészülésének keretében a katonai alapkiképzés feladatait hajtja végre. A Honvédség feladatainak teljesítésére való felkészülés (készenlét) időszakában a katona kötelessége, hogy állandóan tökéletesítse katonai felkészültségét. Az alapkiképzés során a katonai alapfeladatok követelményeiben meghatározott a professzionális katonai tudás részét képező társadalomtudományi alapismereteket és honvédelmi alapismereteket kell elsajátítania.

1. ábra Magyar Katonák a KFOR misszióban!

¹ Forrás: Hogyan lehetek szerződéses katona, tájékoztató füzet, a Magyar Honvédség kiadvány, Budapest, 2008.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN

A honfoglaló magyarság hadereje

A Kárpát-medencébe bevonuló honfoglaló magyar törzsek erős harci erőt képviseltek, így az európai országok sem tudták feltartóztatni őket. A kalandozó hadjáratok során eljutottak az Ibériai-félszigetig.

A legjellemzőbb fegyverzetük a gyors lövéseket lehetővé tévő visszacsapó íj volt, amivel lóhátról – akár vágta közben – is rendkívül pontosan tudtak célozni, de használták a szablyát, a fokost és a kopját is. A nyugati keresztények gyakran imádkoztak úgy, hogy: „*A magyarok nyilaitól ments meg Uram minket!*” Lóháton harcoltak, gyalogosaik nem voltak, rohamokat taktikai megfontolásból nyílzáporok előzték meg, de a közelharcban is kemény harcosok voltak.

2. ábra Honfoglaló magyar harcos²

A nyugati kalandozások végét a Merseburgi csata 933-ban, és a Lech mezőn történő Augsburgi csata 955-ben jelentette. A nehézlovasságot felsorakoztató és jól szervezett német csapatokkal történt összecsapásból a magyarok vesztesen kerültek ki és a magyar törzsek népessége is megtizedelődött. A csatavesztés okát nagyrészt az jelentette, hogy a németek kiismerték a magyarokra jellemző taktikát, illetve kővárakat építettek ellenük, melyekkel szemben a nomád, magyar lovasság szinte semmit nem ért el. Az államalapítás után I. (Szent) István nyugati típusú hadsereg szervezésébe kezdett. A könnyűlovasságot nehézlovassággal és gyalogos egységekkel egészítette ki.

² Forrás: http://www.bookmania.eu/?p=hir&id=428_letöltés_2010_11_06

A magyar haderő tatárjárás idején

A tatárjárás az Európa elleni mongol invázió, ezen belül Magyarország 1241–42-ben történt megszállása. A mongolok támadása a 13. századi Európa történelmének egyik meghatározó eseménysorozata volt.

Az északi irányból támadó sereg 1241. március 12-én átkelt a Vereckei hágón. A leírások szerint a sereg nem az országúton tört előre, hanem több ezer szláv favágó készítette neki hadi utat az erdőkön át. A Tomaj Dénes által vezetett 5000 fős magyar határőrséget elseperte. A mongol elő őrök a nagyobb folyók völgyein és a síkságokon három nap alatt elérték Pestet. Március 17-én elfoglalták és felgyújtották Vácot, majd a velük megütközni akaró IV. Béla király serege elől egészen a Sajó folyóig hátráltak.

3. ábra A tatárok betörésének ábrázolása Thuróczy János krónikájában (1488)³

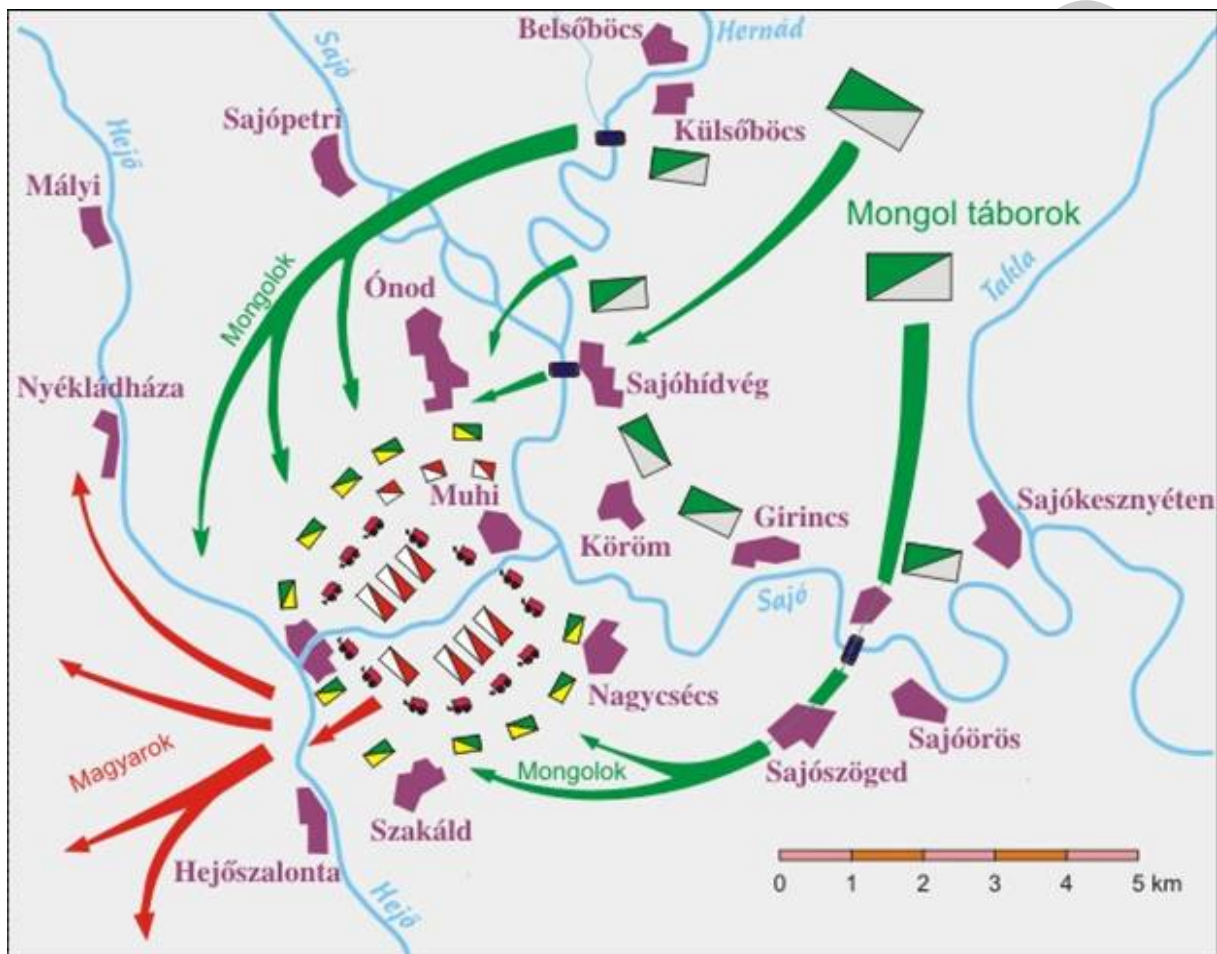
A muhi csata a magyar történelem egyik jelentős csatája, egyben a tatárjárás legemlékezetesebb összecsapása volt. 1241. április 11–12-én Muhi mellett a tatárok döntő vereséget mértek IV. Béla király seregére.

³ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Tatárjárás_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A mongol hadsereg 9 tümenből (kb. 90.000 harcosból) állt. A nomád népek általános haditaktikájának megfelelően a mongolok a meghódított népek harcosait előőrsként használták fel a hadjárataikban. A mongolok előtt a kegyetlenségükről hírhedt mordvinok haladtak.

A magyar királyi haderő kb. 50.000 fegyverest számlált, ehhez jött a kb. 10.000 kun harcos.

4. ábra A Muhi csata vázlata⁴

Béla királynak sikerült elmenekülnie Ausztriába, de II. (Harcias) Frigyes foglyul ejtette, és csak jelentős váltságdíj illetve területi engedmények fejében hagyta távozni. IV. Béla uralkodása alatt az ország újjáépült, a királyt ezért szokták „második honalapítónak” is nevezni.

⁴ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Muhi_csata_letöltés_2010_11_06

A XIII. század a magyar társadalom nagy átalakulásának kora. A harcosok és a termelők különválása fokozódott. A várispánságok csapatainak szerepe a XIII. században csökkent és a feudális nagyurak által szervezett magánhadseregeké pedig növekedett.

A magyar haderő a török megszállás elleni harcok

A magyar sereg a mohácsi csata előtt mindössze 24800 emberből állt és 85 ágyúval volt felszerelve, (ebből 53 került használatba), s még néhány horvát hadtest állt rendelkezésre, augusztus 29-én egészen délutánig csatára készen állt. A gyalogság egy részét zsoldosok tették ki, az idegenek közt főleg németek, bajorok és csehek voltak, de volt néhány spanyol is. A hazai erők közül sem volt mindegyik magyar nemzetiségű. Több egységet szerbek alkottak, akik a Délvidéken a várakban és más katonai egységekben igen nagy számban szolgáltak.

A török sereg erőit hatvanezer reguláris szpáhira és janicsárra teszik, ez azonban a mai történelmi kutatások szerint túl sok, a teljes oszmán haderő reguláris állománya volt hatvan-hetvanezer, s ebben a csatában nem vett az részt. Valójában az elit egységek száma 30 ezer fő lehetett, amelyhez hozzájöttek az irreguláris csapatok az aszabok és az akindzsik és a többi egység. Így ebből állt össze a hatvanezer fős török sereg.

Magyarország a másfél-két óra alatt lezajlott mohácsi csatában pótolhatatlan veszteséget szenvedett a menekülő uralkodó a megáradt Csele patakba fulladt és a királyi tanács urainak nagyobb része is a csatatéren maradt.

5. ábra Than Mór A mohácsi csata⁵

⁵ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Mohácsi_csata_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

Buda 1541-es török kézre kerülése után a döntő mértékben Habsburg segítséggel kiépített és fenntartott végvárrendszer és annak vitélő népe igyekezett hősi harcával legalább lassítani a török túlerő előretörését.

A Magyarország belsejében létesített végvárrendszer részben királyi, részben magánföldesúri erősségek láncolatából állt. Egyes területek várait főkapitányságok foglalták szervezeti egységbe. A királyi végvárakban a különböző időkben 15–18.000 fő között mozgó magyar, horvát, délszláv és különféle nyugat-európai országokból származó katonaság állomásozott. A magánföldesúri várak hadinépe mintegy 10.000 lovas- és gyalogos katonából állt.

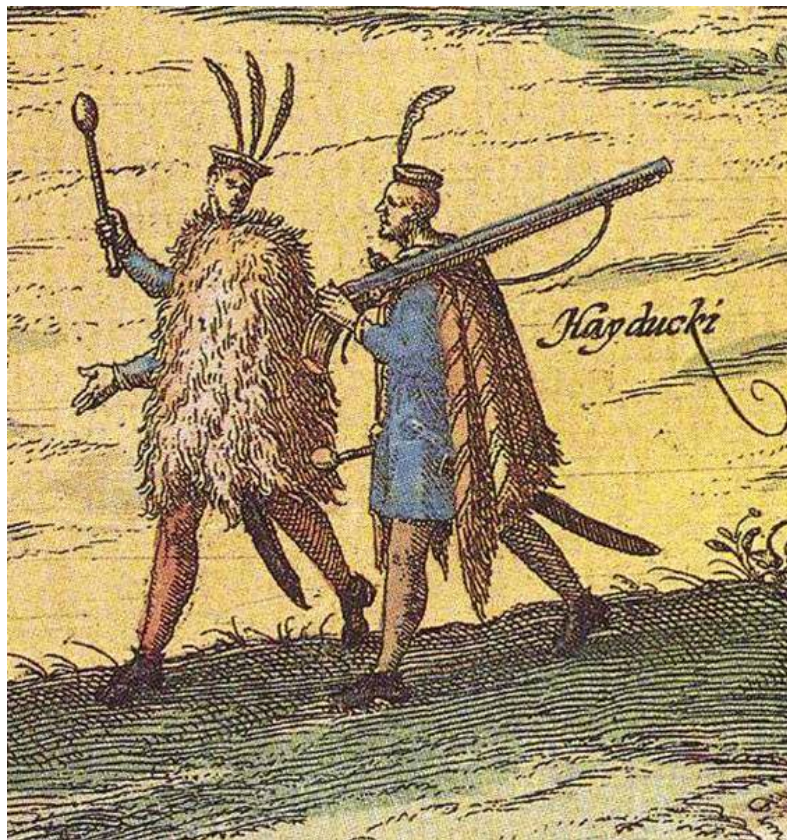
6. ábra Eger vára a XVI. század végén (Georgius Houfnaglius festménye)⁶

A török hódoltság-kori magyar katonaságnak egyik alkotóelemét képezték a végváriak. Náluk nagyobb létszámú volt a 16. század végétől egyre jelentősebb történelmi szerephez jutó hajdúság, akik között megkülönböztetünk királyi-, és szabadhajdúkat, 1606 után pedig a kis- és a nagy hajdúvárosok hadinépét, és a magánföldesúri hajdúkat.

⁶ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Végvár_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSERÉGBEN

Jelentős katonai erőt képviselt az egész korszakon át a katonáskodó közszékeltek rétege, valamint az általános vagy részleges népfelkelés. Feudális kötelezettség alapján katonáskodtak a főúri bandériumok, a vármegyék nemesi felkelése valamint portális katonasága, és hasonló alapon védelmezték falukat és küldtek zsoldosokat a táborba a városok polgárai is.

7. ábra Hajdúk⁷

Erdélyben ezeken kívül létezett még a fejedelmek udvari katonasága vagy testőrsége, amelynek tagjai szintén részt vettek a hadvezérek, uralkodók kíséretében a hadjáratokban. A korszak magyar katonaságának összlétszáma 60.000 körül mozgott, azonban ennek csupán egy kisebb hányada, mintegy 10 százaléka számított megközelítőleg is modern haderőnek.

⁷ Forrás: Hajdúk – részlet Győr látképéről, 1597–1598 Soltész Erzsébet: Régi magyar várak. Helikon, Budapest, 1993, 3. tábla, részlet. Fotó: Gyarmathy László, http://mek.niif.hu/01800/01885/html/index206.html_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

Budát 1686. szeptember 2-án foglalta vissza egy nagy többnemzetiségű keresztény sereg, ezzel véget ért a 145 éves török uralom. A Lotaringiai Károly által vezetett keresztények a mindent eldöntő, harmadik általános rohamra délután három órakor indultak, a jel hat ágyú háromszori elsütése volt. A vár északi falát, Lotaringiai Károly herceg vezetésével, hatezren rohamozták meg, ugyanakkor a déli oldalon Miksa Emánuel bajor választófejedelem és Badeni Lajos őrgróf háromezer katonája támadott. Buda visszafoglalásának hírért nagy ünneppel fogadta Európa.

A magyar haderő a Habsburg megszállás időszakában

Buda visszafoglalását követően a Habsburgok megszállták Erdélyt, s különálló tartományként csatolták a Habsburg Birodalomhoz. Az ország felszabadításáért folyó harcok terheit a jobbágyságra hárították, ez a katonák elszállásolást (porció), és szállítását (forspont) jelentette. A kialakuló paraszti elégedetlenség indította útjára a Rákóczi-szabadságharcot (1703-1711).

8. ábra id. Philipp Rugendas: Kuruc lovas rézmetszet⁸

A Rákóczi mögött felsorakozó vitézlő rend főtiszti kara a hadsereg kiépítésekor a császári és rendi hadszervezet példáit követte, így a kuruc hadsereg felépítése és hadkiegészítése rendkívül bonyolulttá vált, a nemesi hadkötelezettség alapján szerveződő alakulatoktól a mezei, valamint a reguláris zsoldos csapatokig terjedt.

⁸ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Kurucok_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A kuruc haderő alapvető taktikai egységét az ezred alkotta, szervezete és adminisztrációja a császári haderő mintáját követte. Fő fegyvernemét a könnyűlovasság, vagyis a huszárság alkotta, mely általában az összlétszám mintegy kétharmadát tette ki. Gyalogságuk szinte kizárólag könnyűfegyverzetű katonaságból állt. A kuruc haderő regularizálásával azokat a hiányosságokat igyekeztek pótolni, amelyek a hadügyi önállóságból fakadtak.

Az Oszmán Birodalom ellen folytatott harc során a Habsburg Birodalom hadigépezetén belül ugyanis egyfajta munkamegosztás érvényesült.

A magyarországi katonaság, idomulva a határvédelem feladataihoz, könnyűfegyverzetű, zömében lovas, vagyis huszár, és viszonylag kis létszámú, de mozgékony gyalogsági alakulatokból állt, amelyek irreguláris taktikát alkalmaztak.

Rákóczi-szabadságharcot a Szatmári békeszerződés zárta le, amelyet 1711. április 30-án kötött meg Károlyi Sándor a szövetkezett rendek képviselőjében.

9. ábra Osztrák_Magyar huszáregyenruhák 1762⁹

⁹ Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Huszár_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

III. Károly király rendezte a magyar hadügy számos kérdését, amikor az 1715-ös magyar országgyűlés elrendelte az állandó hadsereg felállítását. III. Károly 52 gyalog és 40 lovas ezredéből álló haderejének egyre nagyobb hányadát alkották magyarországi toborzású ezredek. Később, Mária Terézia uralkodásának a végén, a birodalmi hadseregben 28 gyalog, 19 huszárezred és 3 gránátos zászlóalj származott Magyarországról; az összbirodalmi haderőnek jóval több, mint egyharmada.

Erdély védelmére megszervezték a Székely Határőrséget, és részben katonai, részben társadalmi, politikai feladattal felállították a Magyar Királyi Testőrséget is, amelynek a létszámát 500 főben határozták meg. A magyar vagy magyarországi feltöltésű alakulatok sem fegyverzet, sem kiképzés terén nem maradtak el a birodalom más részeiről toborzott ezredektől.

Az 1848/1849-es magyar honvédsereg

Az 1848/1849-es magyar honvédsereg tekinthető az önálló modern haderő elődjének, amely az 1848-49-es forradalom és szabadságharc egyik legnagyobb eredménye volt.

1848. március 15-e után hetekig vitás volt, milyen néven nevezzék el az új magyar fegyveres erőt: „polgárőrség”, „nemzetőrség”, „magyar csatárok” és hasonló elnevezések születtek. Kiss Károly katonatiszt javasolta a „honvédség” elnevezést, Kisfaludy Károly 1821-ben az „Élet korai” című. verse alapján:

"Midőn hazáját rabbilincs fenyíti,
Bőszült érzéssel harcmezőre száll;
A szép szabadság hőslánggal hevíti,
Körüldörögje bár ezer halál.
Nem csügged s honvéd tisztét teljesíti,
Míg győz, vagy testhalmok közt sírt talál,
A jobb utókortól reményelve bérét,
A nyert borostyánon kiontja vérét."

Ez alapján nevezeték a „mozgó nemzetőrséget” honvédségnek és az e testületben szolgálatot vállalt nemzetőrt honvédnek. ¹⁰

¹⁰ Forrás: Gosztonyi Péter „Midőn hazáját rabbilincs fenyíti” A Magyar Honvédség 150 éve, <http://www.forrasfolyoirat.hu/9809/gosztony.html>,

10. ábra A pákozdai csata¹¹

1848. május 20-án megkezdődtek a toborzások, de ez nehezen haladt előre. Május 30-án készült el a zászlóalj alakulási helyét tudató közlemény, a toborzási utasítást pedig június 6-án adták ki a hatóságoknak.

Az 1848 júliusi pesti népképviseleti országgyűlés megszavazta egy 200.000 fős magyar nemzeti hadsereg felállítását, majd Batthyány miniszterelnök augusztusban elrendelte nemzetőr csapatok szervezését is. Szeptemberben már 400.000 fő állt készenlétben, de közülük csupán 15–20.000 embernek volt valamilyen lőfegyvere.

Szeptember 11-én az újonnan kinevezett horvát bán; Jellasic támadásba lendült Magyarország ellen ekkor, még gyenge fegyveres nemzeti haderő állt a Honvédelmi Bizottmány rendelkezésére. Szeptember 29-én Pákozdnál mégis sikerült megállítani Jellasic hadát. A honvédzászlóalj számát fokozatosan gyarapították tovább a mozgó nemzetőrség átalakuló egységei és az újabb honvédzászlóaljok.

¹¹ Forrás: http://mek.niif.hu/01900/01903/html/index1937.html_letöltés_2010_11_06

11. ábra A Than Mór A komáromi csata

Az 1848–49-es szabadságharc egyik legnagyobb teljesítménye volt a magyar fél részéről a hadszervezés. A gyorsan felállított, eltérő jogi állású, harcértékű és feladatkörű csapatokat folyamatos harc közben sikerült ütőképes, egységes sereggé kovácsolni. Ezt tovább nehezítette a sok front, ami miatt a hadsereg állandóan széttagolt volt. Mivel valójában magyar nyelvű katonai oktatás nem létezett ekkoriban – noha ez a követelés napirenden volt a reformországgyűléseken –, ezért az elnevezések körül is számos probléma volt. A

Az Osztrák–Magyar Monarchia hadserege

A Császári és Királyi Közös Hadsereg (k. u. k. – Kaiser und König) évi 95.000 újoncából 40.000 főt Magyarország szolgáltattott. Az 1868-as törvénnyel felállították a Magyar Királyi Honvédséget is, amelynek a rendeltetése a magyarországi karhatalmi feladatok ellátása, a közös hadsereg támogatása, illetve háború esetén megszálló és hadtápbiztosító tevékenység volt.

Az 1867-es kiegyezést követően, az első világháború kirobbanásáig, az Osztrák–Magyar Monarchia hadserege három kisebb méretű hadjáratban vett részt; az 1869-es dalmáciai felkelés leverésében, Bosznia és Hercegovina 1878-as okkupálásában, és az 1881/82-es hercegovinai felkelés elfojtásában. A felállítani tervezett 1.200.000 főnyi hadnak a kétharmada magyarországi feltöltésű volt.

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

1889-ben még csak 12.500 fő szolgált a honvédségben, 1912-ben már kétszer ennyi. Az 1868-as véderő törvény vészhelyzet esetén még mindig népfelkelésre kötelezte az ország minden 18–42 év közötti férfi lakosát, a felső korhatárt a világháborúban 55 éves életkorra emelték fel. A közös hadsereg – a k. u. k. – parancsnoklási nyelve papíron a német volt, de a valóságban léteztek az "ezrednyelvek" is. Egyetlen ezredben elvileg akár öt nyelven is érintkezettek egymással a tisztek és a katonák. Ez bizonyos nemzetek feletti jelleget adott a hadseregnek; közelebb kerültek egymáshoz a különböző nemzetek fiai, mint a polgári életben.

12. ábra Részlet Righetti főhadnagy egyenruházati-oktatási falitáblájáról: huszárok, tüzér Józsa György Gábor: Ferenc József zászlai alatt (1848–1914) Corvina, Budapest, 1990, 66.o.

12

Az 1900-as évek első évtizedében az általános európai fegyverkezés hatására mélyreható és gyors haderő-fejlesztési program indult be az Osztrák–Magyar Monarchiában.

¹² Forrás: http://mek.niif.hu/01900/01905/html/index138.html_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A honvédségről alkotott 1912. évi XXXI. tc. 12. paragrafusa értelmében a magyar korona országainak területéről 8 tüzérandárban szerveződő, 70 ágyús, tarackos és lovas üteget kellett felállítani.

A századfordulót követően a csapatok kiképzésében a lövészet kapott hangsúlyt. A gyalogságnál harcszerűbbé vált a löoktatás, nagyobb számban folytak tereplövészetek.

A távjelzés és a távbeszélő készülékek használatának behatóbb gyakorlása is a háború előtti évekre esik. 1912-től kezdve a helyőrségek 1–2 napos téli menetgyakorlatokat tartottak. A honvéd lovasságnál a felderítő szolgálatban és a lovaglásban való ügyességet fejlesztették. A lövészetre, távbecslésre, a tábori erődítések létrehozásának gyakorlására egyre nagyobb hangsúlyt fektettek a huszároknál is.

A magyar haderő az I. világháborúban

Az I. világháború kitörése előtt közvetlenül, 1914 nyarán az Osztrák–Magyar Monarchia lakossága 51,4 millió fő volt. A birodalom előző évben 5,3 milliárd koronát fordított hadügyi kiadásokra. A közös hadsereg újonctartaléka 159.500 fő, a császári királyi Landwehré 26.996, a honvédségé 25.000, a Bosznia–Hercegovinában lévő csapatoké 7763 fő volt. A haderő 414.679 főnyi békelétszáma 34.183 tisztet és 380.496 fő legénységet jelentett. Hadiállománya 1.800.000 fő, melynek kb. 30%-át a Magyar Szent Korona országai állították ki.

Az Osztrák–Magyar Monarchia I. világháború során bevonult 8 millió katonájából 1.016.200 esett el, 1.943.000 megsebesült, 2.128.600 került hadifogságba. A tisztikar állományának 13,5%-a, az altisztek és a legénység 9,8%-a hunyt el. Magyarország területéhez és lakosságához képest nagyobb véráldozatot hozott, mint a Monarchia Lajtán túli tartományai.

13. ábra gyalogsági állás az olasz fronton¹³

A Magyar Királyi Honvédség veszteségeiről pontos adatok nem állnak rendelkezésre, mert annak veszteségeit az első hónapokban nem jelentették pontosan. Különösen magas volt az elesettek számaránya Fejér, Jász–Nagykun–Szolnok, Baranya, Bács–Bodrog, Csongrád, Zala, Vas, Csík, Udvarhely, Somogy, Arad vármegyékben, valamint Horvátország egyes részein. Ausztriában az alpesi tartományokban, Dél–Morvaországon és a csehországi szudétanémet területeken volt súlyosabb a halálozási arány. Ennek oka abban kereshető, hogy az osztrák–magyar hadvezetőség legjobban bízott a német, magyar, szlovén és horvát nemzetiségi alakulatokban, őket küldte legtöbbször a veszélyesebb frontszakaszokra.

¹³ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_008a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

14. ábra Károly trónörökös kitüntetések ad át a fronton¹⁴

A magyar honvédhadosztályok a Monarchia haderejének legmegbízhatóbb és legvitézesebbül küzdő seregtestjei közé tartoztak. Ezt bizonyítja a háború során a honvédség tisztjei és legénysége számára adományozott (467.554 belföldi és 1855 külföldi) kitüntetések nagy száma is.

A magyar haderő az II. világháborúban

1942-től Magyarország második világháború katonai részvétele nagyobb méreteket kezdett ölteni. A Szovjetunió elleni német hadjáratba való nagyobb arányú bekapcsolódása már Hitler határozott követelésére történt. A Barbarossa-terv meghiúsulása, valamint az 1941-42-es téli szovjet ellentámadás során elszenvedett pótolhatatlan személyi és anyagi veszteségek arra kényszerítették a német hadvezetést, hogy az 1942-re tervezett hadműveletekben nagyobb arányban vegye igénybe szövetséges hadseregeinek erejét.

A teljes magyar hadsereget, majd annak felét követelve 1942. január 6-9. között Ribbentrop német külügyminiszter, január 20-22. között pedig Keitel vezértábornagy, a Wehrmacht főparancsnokságának főnöke folytatott Budapesten tárgyalásokat a magyar vezetőkkel.

¹⁴ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_009a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

Az 1942. január 22-én született, s írásba nem foglalt döntés értelmében a magyar hadvezetésnek kilenc gyalogdandárt, egy páncélosdandárt és egy repülőköteléket kellett a 2. hadsereg–parancsnokság alárendeltségében kivezélni a keleti hadszíntérre.

A gyalogdandárok 1942. február 17-én általánosan a könnyű hadosztály elnevezést vették fel. A tárgyalások során nem tisztázták a kiküldendő hadsereg várható alkalmazási módját, annak területi és időhatárait, veszteségeinek pótlását, s Keitel vezértábornagy csupán fegyverzeti és felszerelési kiegészítésekre adott szóbeli ígéretet. Horthy a hadsereg parancsnokságával egyik legmegbízhatóbb tábornokát, a 26. tényleges szolgálati évét betöltött Jány Gusztáv vezérezredest bízta meg. Jány cselekvési lehetőségei a keleti hadszíntéren igen behatároltak voltak, hadműveleti–harcászati kérdésekben minden esetben az előljáró német parancsnokságok döntései voltak mérvadóak.

15. ábra Gépkocsizó gyalogság a doni harctéren, 1942¹⁵

¹⁵ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_174a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A keleti hadszíntérré kiküldendő hadsereg alakulatainak szervezése már 1942 februárjában elkezdődött. Egy, az 1941/42-ben érvényes hadrendben nem {1-349.} szereplő, gondos válogatással összeállított hadsereg mozgósítására került sor. 207 ezer fős személyi állományának összeállításánál a minisztertanács 1942. január 26-i határozatához igazodva a magyar hadvezetést az a cél vezérelte, hogy a 2. hadsereg emberállománya egyenlően terhelje az ország egész területét, valamint minél kisebb mértékben érintse a Honvédség szempontjából legértékesebb, legjobban kiképzett korosztályokat.

A 2. hadsereg emberanyagának összeállításánál a legértékesebb korosztályok kímélése volt a cél, fegyverzeti-technikai viszonylatban megpróbálták a lehető legjobban felszerelni a kivonuló alakulatokat. Fegyverzetüket és felszerelésüket a Honvédség összes alakulatától egyenlően elvont anyagból és a német hadseregtől remélt kiegészítésekre hagyatkozva állították össze.

A hátszágban rendelkezésre álló teljes fegyvermennyiség csaknem felét megkapta a 2. hadsereg, s az ország gépjárműállományának is felét mozgósították részére. Bár az ígért német fegyverzeti és felszerelésbeli kiegészítések csak részben, főleg zsákmányanyagok átadása révén realizálódtak, mégis a Honvéd Vezérkar a Honvédség akkoriban legjobban felszerelt hadseregét küldte ki 1942 tavaszán a hadműveleti területre.

A hosszú menetektől és a kezdeti harcoktól kimerült magyar alakulatokat a német gyorscsapatok felváltása után azonnal védelmi állásba rendelték a Don folyó mentén. A 2. hadsereg 200 km szélességben meghatározott védelmi vonalát mindössze 18 gyalogezrede szállhatta meg, így a védelem mélységben történő kiépítésére és megfelelő tartalékok képzésére egyáltalán nem volt lehetőség. Ezt a vékony védelmi vonalat csupán a harcoslétszám, kb. 80-90 ezer ember tartotta.

16. ábra Hősi emlékmű avatása a keleti fronton 1942. szeptember¹⁶

A Don mögé visszavonuló és a magyar hadsereg gyengéit hamar kitapasztaló szovjet csapatok 1942 augusztusától erőteljes támadásokat indítottak, hogy a folyó nyugati partján hídfőállásokat foglaljanak el.

A magyar hadvezetés embert, fegyvert és felszerelést próbált tartalékolni a 2. hadsereg megerősítéséről való lemondás árán is. A jelentős minőségi és mennyiségi fejlesztésre törekvő hátszázagi honvédségi erők további megtizedelésével nem akarta gyengíteni és védtelenné tenni az országot.

A végsőig való kitartást két parancs, illetve utasítás is előírta Jány vezérezredes számára: Hitler 1942. október 14-i parancsa az 1942/43. év téli védelmének végrehajtására, valamint a Honvéd Vezérkar főnökének utasítása, mely 1942. december 27-én érkezett meg a 2. hadsereg-parancsnoksághoz. Ezek eleve megszabták tevékenységének határait. Ő talpig katona volt, a parancsmegtagadás vagy a katonai eskü megszegése távol állt tőle.

¹⁶ Forrás: Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_173a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A hiányos fegyverzettel, felszereléssel és téli ruházattal rendelkező magyar csapatok erőn felüli helytállást tanúsítottak a hadműveletek alatt. Megakadályozták, hogy a szovjet hadsereg egy lényegesen nagyobb méretű katlan csatába kényszerítse a doni arcvonalat védő seregtesteket. Egy-egy község vagy támpont napokig tartó védelme ugyan csak pillanatnyi részsikert eredményezett számukra, mégis nem várt akadályt jelentett a szovjet csapatoknak stratégiai elképzelésük teljes mértékű megvalósításában.

A 2. hadsereg hadműveleteiben részt vett alakulatokhoz hasonlóan néhány magyar megszálló seregtest is súlyos veszteséget szenvedett 1943 márciusában.

1943 nyarán a magyar királyi honvédségben széles körű átszervezések kezdődtek. Az eddigi mennyiségi fejlesztés gyengéi és a felszereltség, fegyverzet tekintetében meglévő hiányosságok arra készítették a honvéd vezérkart, hogy a hadsereg minőségi tagozású fejlesztésére törekedjen. Egy olyan ütőképes fegyveres erőt akartak kialakítani, amely a visszaszerzett területek megőrzésére alkalmas legyen.

Magyarország ember vesztesége a második világháborúban az akkor adott államterületen élt lakosság számához viszonyítottnan harmadik-negyedik a világ országainak sorában. A legnagyobb veszteséget Lengyelország szenvedte el, azt követte a Szovjetunió, majd (az egyes kutatóknál váltakozó sorrendben) Magyarország és a Német Birodalom. Magyarország embervesztesége a statisztikai adatszolgáltatás 1944 őszétől 1945 tavaszáig tartó szünetelése miatt pontosan nem állapítható meg. **A katonaveszteség 340–360 ezres.** Az ország jelenlegi területén a légitámadások és a földi harcok következtében a Központi Statisztikai Hivatal 1945. júniusi felmérése szerint 45 ezer polgári személy veszítette életét. A háborús többletveszteség figyelembevételével a polgári áldozatok száma (a zsidóság nélkül) 80–100 ezer.

A honvédségtől a néphadseregig (1944–1956)

Az 1945. novemberi választásokon a szavazatok többségét a Független Kisgazdapárt szerezte meg (57%), de a Szövetséges Ellenőrző Bizottság nyomára kommunista, szociáldemokrata és nemzeti parasztpárti politikusokat is magában foglaló koalíciós kormány alakult. Éles politikai harc indult meg a hadsereg feletti ellenőrzésért is. A küzdelem elsősorban a hivatásos állomány, főleg a tisztikar megnyeréséért folyt. A tisztiek politikai szempontok alapján történt kiválogatását a háború alatt és közvetlenül azt követően az igazoló bizottsági eljárás, majd pedig a „B”-listázás szolgálta. Minden tisztnek és tiszthelyettesnek igazolnia kellett a háború alatti magatartását. Az úgynevezett „nyugatos”, azaz amerikai, angol vagy francia hadifogságból hazatért tiszteteket 1946 februárjában automatikusan eltávolították a hadseregből.

17. ábra A 6. hadosztály eskütétele. Pécs, 1946. december¹⁷

A politikai okokon kívül az ország gazdasági helyzete – a háborús károk helyreállítása, a fegyverszüneti szerződésben vállalt jóvátétel fizetése is megkövetelte a hadsereg létszámának csökkentését, ami maga után vonta szervezetének megváltozását.

A gyaloghadosztályok létszáma a háborús évfolyamok közül a családfenntartók leszerelése miatt folyamatosan csökkent. Mivel 1946 márciusában állományukból töltötték fel a Határőrség alakulatait, ezért a hadosztályok ezredeit részben megszüntették, részben összevonták. 1946 októberében egy hadosztály hadrendje csak egy gyalogzászlóaljából, egy tüzérütegből, egy utász- és egy híradószázadból, továbbá a létszámfeletti hivatásos állomány elhelyezésére egy tiszti és egy tiszthelyettesi századból állt.

¹⁷ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, 1996, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_188a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

18 ábra Tisztavatás a Kossuth Akadémián. 1948. augusztus 19.¹⁸

Az 1947. augusztus 31-i választások a baloldal sikerét hozták. A belpolitikában egyre nagyobb szerepet kaptak az erőszakos, adminisztratív eszközök. A hadseregen belüli politikai irányítás és ellenőrzés eszköze a politikai tiszti intézmény volt. 1949. február 18-ától szakasztól felfelé politikai tiszteket rendszeresítettek a parancsnok mellé rendelve.

1949. március 16-ával lépett érvénybe a „Klapka” fedőnevű szervezési rendelet. Minőségileg új hadosztályok jelentek meg: az 1. lövészadosztály két lövészezreddel, felderítőszázaddal, tüzérezreddel, páncéltörő ágyús és légvédelmi tüzérosztályokkal, műszaki és híradózászlóaljakkal. Az 1. páncélosadosztály egy gépkocsizó lövész és egy harcokocsiezredből, felderítő-zászlóaljból, gépvontatású tüzér-, rohamtüzér-, légvédelmi tüzérosztályokból, műszaki és híradózászlóaljból állt.

A hadosztályok szervezetüket, fegyverzeti felszerelésüket tekintve képesek voltak eredményes harctevékenység folytatására. A töretlennek tűnő fejlődést 1949 nyarán a hadsereg életében addig döntő szerepet játszó Pállfy György altábornagy letartóztatása zavarta meg előrevetítve a későbbi tragédiák árnyékát.

¹⁸ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, 1996, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_190a.jpg_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

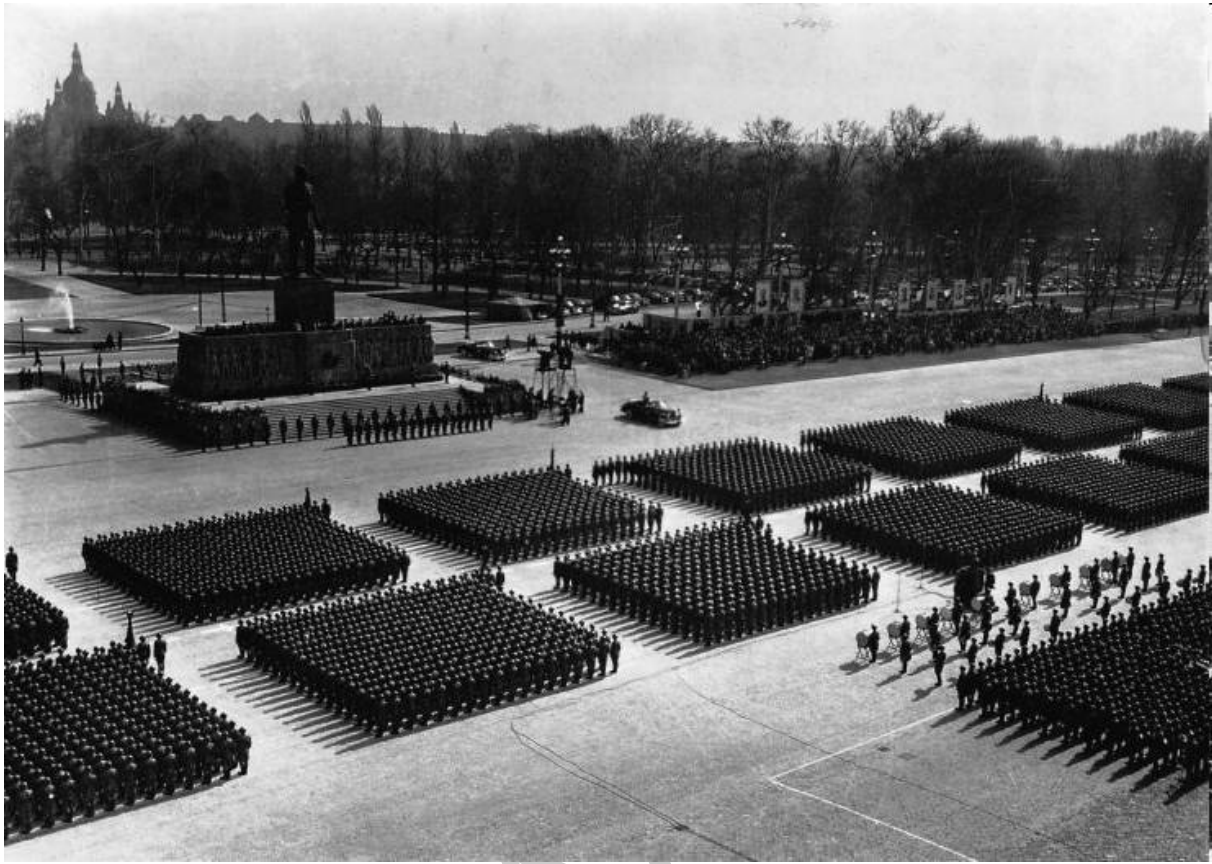
A bizalmatlanság és a félelem légköre rávetült a hadseregfejlesztés következő állomásaira is. A népgazdasági ötéves tervek analógiájára már 1948 végén elkezdődött a hadsereg gyorsított fejlesztési tervének kidolgozása.

19. ábra Légvédelmi tüzér kiképzés. Diósjenői lőtér¹⁹

A Szovjet mintájú alapjaiban hibás fejlesztési koncepció súlyos károkat okozott. Az évenkénti kétszeri átszervezés szétzilálta az alakulatokat. Szovjet mintára nyaranta békehelyőrségükből hónapokra táborba vonultak, annak változatos következményeivel együtt: a legtöbbször fölöslegesen két helyen kellett kiépíteni a katonai vezetési és egyéb infrastruktúrát, növekedtek a szállítási költségek, elszakították a tiszteket családjuktól stb.

¹⁹ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, 1996, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_192a.jpg_letöltés_2010_11_06

20. ábra Díszszemle a Sztálin téren. 1953. április 4.²⁰

1953 tavaszára nyilvánvalóvá vált, hogy a túlfeszített öt éves terv előirányzatai nincsenek összhangban az ország teherbíró képességével. A Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága július 22-i határozata szerint a hadsereg rendszeresített létszámát 6708 tiszttel, 8883 tiszthelyetessel, 6699 tiszti iskolai hallgatóval és növendékkel 29 970 honvéddel, valamint 2206 polgári alkalmazottal – összesen 54 466 fővel, azaz a rendszeresített létszám közel 25%-ával kellett csökkenteni. Megszüntetésre került egy gépesített ezred, egy közepes harcokszere a páncélos hadosztályokból, egy aknavetőezred az aknavetődandárból, a 42. műszaki dandár, egy szállító repülőezred és egyéb csapatok.

A hadsereg káderhelyzetére jellemző volt, hogy az 1949 és 1951 között a hadseregbe került és rövidített tanfolyamokon, vagy 1–2 éves tiszti iskolákon kiképzett tisztek foglalták el a középvezetői beosztások többségét. Szakmai ismereteik azonban nem feleltek meg a velük szemben támasztott követelményeknek: a tisztek közel 30%-a nem rendelkezett beosztásának megfelelő katonai végzettséggel.

²⁰ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, 1996, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_193a.jpg, _letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

1956-ban az egyre feszültebb belpolitikai helyzetben folytatódtak az átszervezések. Egyrészt a létszámot újabb 15 ezer fővel, közöttük 4000 tiszttel csökkenteni kellett, másrészt alapvetően módosítani tervezték a csapatok vezetési rendjét. A megindult átszervezési folyamatot az 1956. október 23-án elemi erővel kirobbant forradalmi események söpörték el. A hadsereg vezetői nem ismerték fel az országban lejátszódó folyamatok mozgalmak célját és jelentőségét, s nem tartottak a helyzet robbanásszerű változásától. A forradalom alatt a Magyar Néphadsereg állományából – nem végleges adatok szerint – 185 fő életét veszítette és 137-en megsebesültek.

A hadsereg szervezete és vezetése 1956–1959 között

A forradalom leverését követő időszakban a néphadsereget újjászervezték. A kormány az 1956. december 8-i határozatában az újjászervezendő Magyar Néphadsereg béke létszámát átmenetileg 63–64 ezer főben állapította meg. Ez a létszám alig 45%-át jelentette a forradalom előttinek.

21. ábra Karhatalmista alakulat, 1956. november

A hadseregfejlesztés során a fő figyelem 1959-ben a harckocsik és repülők számának növelésére és a honi légvédelmi csapatok feltöltésére irányult. Ezt az előző évekhez képest közel egymilliárd forinttal megnövekedett HM költségvetési keret tette lehetővé.

A katonai felső vezetés 1959-ben fontos feladatának tekintette a kiképzés korszerűsítését és ezen belül a vezetés színvonalát is emelni hivatott és képes parancsnoki és törzskiképzés társadalmi és módszertani megjavítását.

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

A Magyar Néphadsereg 1959-re kialakult szervezete a gyöngyösi 4. kiskunfélegyházi 7. békéscsabai 8. és a kaposvári 9. gépkocsizó lövészhadosztályból, a ceglédi 30. tüzérdandárból és a Budapesten állomásozó 46. hadihajós dandárból, valamint tizenhárom különböző fegyvernemi ezredből és számos fegyvernemi és szakalegységből, illetve oktatási és egyéb intézményből állt. A hadsereg létszáma 1959-ben 84.033 fő volt.

A Magyar Néphadsereg az 1960-as években

1961 és 1965 között a hadseregfejlesztés fő feladatát a honi légvédelemhez tartozó szervezetek fejlesztése képezte. Ennek során a löveges légvédelmi tüzéregységeket korszerű légvédelmi rakétakomplexumokkal váltották fel, s kiépült az ország legfontosabb objektumait és körzeteit oltalmazó légvédelmi rakéta tűzrendszer. Megtörtént a számbelileg megnövelt vadászpilóta-csapatok teljes átfegyverzése a jobb repülési jellemzőkkel rendelkező MIG-21 típusú repülőgépekkel.

22. ábra Harcászati rakétaegység²¹

²¹ Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_203a.jpg _letöltés_2010_11_06

A rádiótechnikai csapatok számottevő fejlesztésére is sor került és a fejlesztés eredményeként a honi légvédelmi csapatok a hadsereg alapvető haderőnemévé váltak. Megalakult a veszprémi 1. és miskolci 2. honi légvédelmi hadosztály, alárendeltségükben a légvédelmi rakéta harcosztályokkal. Átszervezésre kerültek a vadászrepülő csapatok, s ezredeik a honi légvédelmi hadosztályok részeivé váltak. A megnövekedett feladatokat ellátó Országos Légvédelmi Parancsnokság a honvédelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe került, s 1962 januárjában az ország légterének védelmét átvette a Déli Hadseregcsoporttól.

23. ábra T-55-ös harckocsik gyakorlaton²²

A szárazföldi csapatok fejlesztésének üteme és aránya ebben az időszakban kisebb volt mint a honi légvédelemé. A szárazföldi hadműveleti csapatok vezetésének javítására 1961 augusztusában Székesfehérváron felállt az összefegyvernemi 5. hadsereg-parancsnokság. Ennek alárendeltségébe került, a meglévő négy gépkocsizó lövészhadosztály és a rétsági 31. önálló harckocsiezred.

²² Forrás: Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, http://mek.niif.hu/02100/02185/html/img/1_202a.jpg_letöltés_2010_11_06

A hadsereg vezetése döntött arról, hogy a következő években a hátországi és a szárazföldi csapatok fejlesztésére kell a fő figyelmet fordítani. Ennek keretében állították fel a tapolcai hadműveleti–harcászati rakétadandárt, valamint négy harcászati rakétaosztályt az ország különböző helyőrségeiben. A titkossági intézkedésekre jellemző volt, hogy a dandár az „5. önálló harckocsiezred”, a rakétaosztályok pedig „harckocsi felderítő zászlóalj” megnevezéssel szerepeltek a hadrendben. Ezen alakulatok megszervezésével a néphadsereg szárazföldi erői – elméletileg – képesség váltak vegyi-, illetve atomcsapás végrehajtására. Ilyen típusú robbanófejekkel azonban a magyar haderő sohasem rendelkezett, háború esetén a szovjetek adták volna azokat.

A Magyar Néphadsereg az 1970-es években

Az MSZMP Központi Bizottsága 1968-ban hozott határozata a honvédelmi politika fő célkitűzéseként olyan korszerű haderő létrehozását határozta meg, mely agresszió esetén hatékonyan tud harcolni a támadó ellenség ellen. E cél érdekében a harmadik ötéves terv időszakában elkészült a néphadsereg távlati fejlesztési terve, amely 1971–1980 közötti időszakra foglalta össze a hadseregfejlesztés célkitűzéseit és feladatait, egyes kérdésekben pedig előremutatott az 1980 utáni évekre is.

A jóváhagyott távlati fejlesztési koncepció szerint a néphadsereg fejlesztésének alapvető célja az 1970-es évekre az volt, hogy harckészültsége, harci lehetőségeinek fejlődése tartson lépést a potenciális ellenség támadó képességének növekedésével, a többi szocialista ország hadseregeinek színvonalának fejlődésével és biztosítsa, hogy a honi légvédelmi csapatok azonnal, a szárazföldi erők pedig rövid időn belül képesek legyenek eredményesen harcba lépni.

A fejlesztési koncepció a szárazföldi csapatoknál a hadműveleti–harcászati és a harcászati rakéták, továbbá egyes tűzéreszközök újjal való lecserélésében, valamint a lövészcsapatok páncélozott szállító járművekkel és korszerűbb harckocsikkal való ellátásában, a honi légvédelmi csapatoknál pedig az egynemű rakétákból álló légvédelmi rendszer több típusból álló rakétarendszerrel történő felváltásában és korszerűbb repülőgépek rendszerbe állításában jutott kifejezésre.

A szervezetek számának a növekedése és a fejlesztési létszámkorlát mellett egyre nagyobb mértékben „keretesítés” vált szükségessé, aminek következtében az egyes szervezetek létszáma folyamatosan csökkent. Mind nehezebbé vált a szabályzat szerinti béke-tevékenység folytatása, a kiképzési feladatok végrehajtása, a harckészültség előírt szintjének és a mozgósítási feladatok naprakésztségének a biztosítása.

A Magyar Néphadsereg az 1980-as években

Az 1970-es évek végén a felső politikai vezetés olyan igényt támasztott a katonai vezetéssel szemben, hogy az ország nagyságrendjének, földrajzi elhelyezkedésének, a Varsói Szerződésben betöltött helyzetének, valamint a fegyverzetben és a technikában végbemenő változásoknak jobban megfelelő szervezeti struktúra kialakítására tegyen javaslatot.

24. ábra A Magyar Néphadsereg katonája gyakorlaton az 1980-as években²³

Országunk nagyságának és katonaföldrajzi helyzetének jobban megfelelő, a meglévőnél kisebb, kevesebb, de korszerűbb eszközökkel rendelkező, könnyebben vezethető hadsereg kialakítása volt a cél. Erre azért is volt szükség, mivel 1984-re a hadsereg szerkezete megmerevedett, a régi struktúrák nem voltak továbbfejleszthetők.

Az év végén nyugállományba helyezték Czinege Lajos hadseregtábornokot, akinek honvédelmi miniszteri tevékenysége idején a bizonyos szempontból való anyagi szűkösség ellenére megnyilvánuló pazarlás, valamint a tábornoki és tisztikarban a hatalommal való visszaélés és korrupció vert gyökeret.

²³ Forrás: http://sas2.elte.hu/tg/lenti.htm_letöltés_2010_11_06

25. ábra Katonai eskü Lentiben 1985. szeptember 29-én²⁴

A reformok, szerkezeti átalakítások ellenére a hadsereg helyzete alapvetően nem változott. A társadalomban, gazdaságban, politikában zajló folyamatok elemzése elmaradt, a döntés-előkészítések esetében alacsony színvonalú elméleti munka volt jellemző. Az egyre szorítóbb gazdasági kényszer nyomására a hadseregben igazán lényeges technikai fejlesztések nem történtek. Katonai szakemberek már az 1980-as évek elején megállapították, hogy a Magyar Néphadsereg technikai lemaradása több évtizedes.

Külön probléma volt a katonatiszti hivatás alacsony presztízse (a leértékelődés 1945 óta folyamatos volt). A II. világháború utáni időszakban a tiszti tanfolyamok és iskolák képzésének színvonala és jellege összehasonlíthatatlanul rosszabb volt a korábbihoz képest, s ez az évtizedek során – társadalmi, politikai okok miatt – nem sokat változott. A tiszti hivatás társadalmi megbecsültségének lecsökkenését az is okozta, hogy a néphadsereg hivatásos katonájának mindenkor a rezsim hű támaszának kellett lennie. A negatív társadalmi folyamatok kiszélesedésével és a diktatúra keményebb változatának megszűntével párhuzamosan romlott a hadsereg általános fegyelmi helyzete is, mely az 1970-es, 1980-as években vált szembeötlővé.

²⁴ Forrás: http://sas2.elte.hu/tg/lenti.htm_letöltés_2010_11_06

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

1988-ban a néphadsereg békelétszáma 106.800 fő volt, közvetlenül a rendszerváltozást megelőző időszakban 13 gépesített lövész, 4 harckocsi és 4 tüzérdandára, 4 páncéltörő tüzérezrede, 7 műszaki és 3 híradóezrede, 1 hadműveleti-harcászati rakétadandára, 3 harcászati rakétaosztálya, 4 felderítő- és 1 deszant rohamzászlóalja, 1 rádiótechnikai dandára, 11 légvédelmi tüzér- és rakétaezrede, 1 harci helikopterezrede védte az ország határait és légterét. Ezenkívül még számos híradó, elektronika harc, vegyvédelmi, ellátó, javító, szállító és egyéb egység és alegység, valamint különféle hadtáp, kutató és oktatási intézetek szerepeltek a hadrendben. A csapatoknál 113 harci repülőgép, 96 harci helikopter, 1435 harckocsi, 2310 páncélozott szállító harcjármű, 27 tüzérségi rakétaindító, 1750 tábori tüzér löveg, 270 páncéltörő löveg, kb. 500 légvédelmi fegyver és kb. 50 önjáró hídvető állt szolgálatban.

A rendszerváltozásig tartó időszakot értékelve megállapítható, hogy a hadsereg szervezetének és vezetésének négy tizedes története alatt a sok szellemi és anyagi erőfeszítés mellett hol élesebben, hol gyengébben, de mindig folyt a gyakran szubjektív, ideálisnak vélt elképzelések és a lehetőségek közti küzdelem.

Néphadseregből Honvédség (1989–1990)

A rendszerváltozás a hadseregben már 1989-ben megkezdődött. Júliusban a rendfokozat utáni „elvtárs” megszólítás „bajtárs”-ra változott (egy évvel később pedig „úr”-ra), megszüntették a szocialista versenymozgalmat és döntöttek a néphadsereg állományának 9%-os csökkentéséről. A Politikai Főcsoportfőnökség átalakult Nevelési és Szociálpolitikai Főnökséggé, s ugyancsak megszűnt a politikai helyettesi intézmény. Októberben feloszlott az MSZMP néphadseregi bizottsága, megtiltották a hadseregen belüli politizálást, engedélyezték a katonák szabad vallásgyakorlatát. Megkezdődtek a NATO és a Varsó Szerződés között leszerelési tárgyalások, valamint a magyarországi szovjet csapatok csökkentése.

A kormány 1989. november 30-i határozata szerint további 20–25%-os csapatcsökkentést kell végrehajtani, a néphadsereget nemzetközi haderővé alakítani és a diszlokációt egyenletessé tenni. Kettéválasztották a vezetést, melynek feladatát a Honvédelmi Minisztérium és az újonnan létrejött Honvédség Parancsnokság végezte december 1-jétől. A hónap végén megindulnak a hadsereg segélyszállítmányai a romániai felkelők támogatására. A gépkocsioszlopok kizárólag gyógyszer, vért, orvosi eszközöket, élelmiszert, ruhaneműt vittek, s azokat fegyvertelen katonák kísérték. **1990. március 15-től a haderő hivatalos neve Magyar Honvédség.**

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

26. ábra Zászlófelvonás 1990-ben az első szabad március 15-én ²⁵

²⁵ Forrás: http://picasaweb.google.com/vatel70/Diszelgesek1989#5447076458076773474_letöltés_2010_11_06

2. A nemzetközi katonai kötelezettség vállalások célja, típusai, a katonai együttműködés formái.

Magyarország geostratégiai helyzetét elsősorban az határozza meg, hogy a NATO és az Európai Unió tagjaként a világ meghatározó politikai, katonai, illetve gazdasági erőcentrumainak részévé vált, ezért olyan régiók eseményei is érinthetik a magyar érdekeket, amelyek korábban nem képezték a magyar stratégiai gondolkodás részét.

A haza katonai védelmére való készenlét mellett a Magyar Honvédség másik legfontosabb feladata a nemzetközi válságok megoldásában és a humanitárius segélyakciókban való részvétel.

27. ábra A Magyar Honvédség nemzetközi együttműködése

A NATO az Európa és Észak–Amerika közötti biztonságpolitikai párbeszéd elsődleges fóruma, a tagállamok kollektív védelmének alapja. Az EU fontos gazdasági és politikai szereplő, amely többek között katonai és polgári válságkezelői képességeinek növelésével úgyszintén hozzájárul a nemzetközi biztonsági környezet alakításához. Jelentős fejlemény a NATO–orosz és NATO–ukrán együttműködés erősödése és az EU kelet-európai kapcsolatrendszerének bővülése, ami jelzi a két szervezet elkötelezettségét az összeurópai stabilitás mellett.

Magyar katonák jelenléte a világban

A Magyar Honvédség jelentős erőkkel járul hozzá a világbéke fenntartásához, illetve annak helyreállításához. A magyar katonák fegyvertelen megfigyelőként, fegyveres békefenntartóként, szakértőként és kiképzőként teljesítenek szolgálatot különböző nemzetközi szervezetek felügyelete és irányítása alatt folyó műveletekben.

28. ábra A Magyar Honvédség nemzetközi együttműködésének területei

A magyar katonák jelen vannak a Balkánon, a Közel-Keleten, és Afrika válságövezeteiben. Egy részük fegyvertelen megfigyelőként, mások fegyveres szolgálatteljesítéssel járulnak hozzá a válságövezetekben zajló ellenségeskedés megfékezéséhez, a konfliktusok sújtotta emberek életkörülményeinek javításához, a béke megteremtéséhez. Mivel a háború sújtotta térségek sebei lassan gyógyulnak, a nemzetközi összefogásban zajló válságkezelő és béketámogató műveletek is hosszúra nyúlnak. A Magyar Honvédség a jövőben is kész támogatni a stabilizálási folyamatokat.

3. Hivatásos és szerződéses katona a Magyar Honvédségben

A Magyar Honvédségben hivatásos, szerződéses és önkéntes tartalékos katonák teljesítenek szolgálatot.

A katonák a feladataikat:

- önkéntes vállalás alapján,
- szigorú függelmi rendben (parancsok alapján),
- életük és testi épségük kockáztatásával,
- egyes alapjogaik korlátozásának elfogadásával teljesítik.

A hivatásos és a szerződéses szolgálati viszony létesítése

A tiszti és tiszthelyettesi állomány szolgálati viszonyának létesítését és megszüntetését, az első tiszti és tiszthelyettesi rendfokozatba történő kinevezés munkáltatói jogköreit a Honvéd Vezérkar főnöke gyakorolja.

A szolgálati viszony önkéntes jelentkezés alapján azzal a 18. életévét betöltött, de 47 évesnél nem idősebb magyar állampolgársággal rendelkező személlyel létesíthető, aki megfelel az alábbi követelményeknek:

- cselekvőképes,
- állandó belföldi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik
- büntetlen előéletű,
- a rendfokozati állománycsoporthoz meghatározott iskolai végzettségű,
- a szolgálatra egészségi, pszichikai és fizikai szempontból alkalmas,
- elfogadja egyes alkotmányos jogainak korlátozását.

A szolgálati viszony az állományba való felvétellel és annak elfogadásával határozott vagy határozatlan időre létesül. Az állományba kinevezett személy esküt tesz.

A hivatásos jogviszony jellemzői

A hivatásos állomány tagja az a tiszthelyettesi, tiszti rendfokozatú katona, aki a katonai szolgálatot élethivatásként, határozatlan időre vállalja. A polgári végzettséggel felvett személy rendfokozatát beosztásának, életkorának és iskolai végzettségének figyelembevételével kell megállapítani.

A hivatásos szolgálat felső korhatára a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatár mínusz 5 év. A miniszter egy alkalommal a szolgálat érdekében, az érintett kérelmére legfeljebb az öregségi nyugdíjkorhatárig a szolgálati viszonyt meghosszabbíthatja.

A hivatásos állomány utánpótlását a katonai, rendvédelmi és polgári oktatási intézményekben végzettek, valamint a szerződéses állományból való hivatásos állományba vétellel biztosítják.

A hivatásos tisztképzés a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen (ZMNE) történik.

A szerződéses jogviszony jellemzői

Szerződéses katona az a honvéd (rendfokozat nélküli) és tisztesi, tiszthelyettesi, tiszti rendfokozatú katona, aki a szolgálati viszonyt határozott idejű szerződésben vállalja.

Szerződéses szolgálati viszony csak olyan személlyel létesíthető, aki beosztástól függően legalább 5, vagy legalább 3 év időtartamra vállalja a szolgálatot. A szerződés időtartama a tiszti és tiszthelyettesi beosztás esetén a 20 évet, tisztesi beosztás esetén a 15 évet nem haladhatja meg. A szerződéses katonák szolgálati idejének felső korhatára megegyezik a hivatásos katonákéval. A szerződéses tiszthelyetteseket a Magyar Honvédség Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskolában képezik.

29. ábra Szerződéses katonák téli kiképzésen²⁶

²⁶ Forrás: Hogyan lehetek szerződéses katona, tájékoztató füzet, a Magyar Honvédség kiadvány, Budapest, 2008.

**A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS
EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR
HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN**

A haderő pártsemlegességének jelentősége és annak konzekvenciái a hivatásos és szerződéses állományra

A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállamiságának egyik biztosítója a haderő pártsemlegessége. Az Alkotmány szerint a Magyar Honvédséget az alkotmányos rend megdöntésére, vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények esetén, az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően kihirdetett szükségállapot idején lehet felhasználni, akkor, ha a rendőrség alkalmazása nem elegendő.

A Magyar Honvédség hivatásos állományú tagjai nem lehetnek tagjai pártoknak, politikai tevékenységet nem folytathatnak, továbbá szolgálati jogviszonyuk fennállása alatt és annak megszűnését vagy megszüntetését követő három évig nem indulhatnak jelöltként az országgyűlési képviselők választásán, az európai parlamenti választáson, a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek, valamint a kisebbségi önkormányzati képviselők választásán. A Magyar Honvédség nem hivatásos katonai állományú tagjának pártban való tevékenységére a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátokat állapíthat meg.

4. Érdekérvényesítés, érdekképviselet a hadseregben

A Magyar Honvédség állományának tagjai a szolgálati viszonytal kapcsolatos jogaik és jogos érdekeik védelmére és képviseletére érdekképviseleti szervezetet, szövetségeket hozhatnak létre, illetve azok tagjai lehetnek, érdekképviseleti fórumokon képviselettel rendelkezhetnek.²⁷

Az érdekképviseleti szervezetek a törvény²⁸ keretei között szabadon működhetnek és gyakorolhatják jogosítványukat. Sztrájkot nem szervezhetnek és tevékenységükkel nem akadályozhatják a Honvédség rendeltetésszerű működését, a parancsok és intézkedések végrehajtását.

A Honvédség nem követelheti meg azt, hogy az állomány tagja az érdekképviseleti hovatartozásáról nyilatkozzék, nem szüntetheti meg az állomány tagjának szolgálati viszonyát, és nem okozhat hátrányt az állomány tagjának az érdekképviseleti hovatartozása vagy tevékenysége miatt.

²⁷ Forrás: 2001. évi XCV. Törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról,

²⁸ Forrás: 2001. évi XCV. Törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról,

Szakszervezeti jogosultságok a Magyar Honvédségnél

Honvédségen belüli működés,
és tagok bevonása a szakszervezet tevékenységébe.

Az állomány tagjainak tájékoztatása az anyagi, szociális és kulturális,
valamint az élet- és szolgálati körülményeiket érintő
jogaikról és kötelezettségeikről.

A tagok képviselete a szolgálati viszonyt érintő körben
a szervezeti egységgel szemben, illetőleg az állami szervek előtt,
meghatalmazás alapján az élet- és szolgálati körülményeiket
érintő kérdésekben bíróság, más hatóság és egyéb szervek előtt

Minden olyan kérdésben tájékoztatás kérése,
amely az állomány tagjainak a szolgálati viszonytal összefüggő anyagi, szociális
és kulturális érdekeivel összefügg és az ezekre vonatkozó a parancsnoki döntéssel
kapcsolatos álláspontját, véleményét az állományilletékes parancsnokkal közölheti,
és konzultációt kezdeményezhet.

30. ábra Szakszervezeti jogosultságok a Magyar Honvédségben

A beadvány

A Szolgálati Szabályzat lehetőséget ad olyan beadvány benyújtására, amely a Magyar Honvédségnél előforduló olyan egyéni jog- vagy érdeksérelmet okozó tényre, magatartásra, mulasztásra, körülményre irányul, vagy olyan javaslatot, kezdeményezést tartalmaz, amely jogszabály, belső rendelkezés, egyedi döntés előkészítésére, kiadására, módosítására, hatályon kívül helyezésére irányul, amelynek megszüntetésére, orvoslására vagy a javaslat megvalósítására a beadvánnyal megkeresett katonai szervezet, illetve annak parancsnoka hatáskörrel rendelkezik.

A beadvány előterjesztése

Nem lehet panaszt benyújtani:

- a miniszter által hozott döntés ellen,
- ha a jogszabály a panaszjogot bíróság által felülvizsgálható döntés esetében kizárja,
- alakzatban, őrségben, ügyeleti szolgálatban és kötött foglalkozások alatt,
- ha a jogszabály kivételt nem tesz, csoportosan, illetve mások nevében, vagy küldöttség útján,

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

- már egyszer elbírált panasz ellen.

A panaszt vagy a közérdekű bejelentést szóban, írásban vagy elektronikus úton lehet benyújtani. A szóban előadott beadványt az eljárásra jogosult szerv köteles írásba foglalni.

A beadványok gyors és szakszerű intézésének elő kell segíteni a Magyar Honvédségnél a törvényesség betartását, a katonai és szolgálati élet javítására tett kezdeményezések megvalósulását, az állomány jogait és jogos érdekeinek érvényre jutását a szolgálati érdekek sérelme nélkül.²⁹

²⁹ ²⁹ A beadványok intézésének rendje a 4/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról 776–814 pont

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Önálló munka során a PQ4R módszerrel az aktív önálló szövegtanulás alkalmazásával dolgozza fel a témaköröket:

A nemzetközi katonai kötelezettség vállalások célja, típusai, a katonai együttműködés formái.

Hivatásos és szerződéses katona a Magyar Honvédségben

Érdekérvényesítés, érdekképviselet a hadseregben

A PQ4R módszerrel történő tanulást a következő lépések betartásával végezze:30

- **Preview** = **előzetes áttekintés**, áttekintést nyerni a témakör tartalmáról, a címszavakról, az összefoglalásokról, ezek közül az első fontos támpontokat és információkat.
- **Question** = **kérdés**, a szöveg tartalmát feltáró kérdések megfogalmazása, melyek a szöveg témáját illetően fogalmazódnak meg és melyek megválaszolása a szövegértést segíti.
- **Read** = **olvasás**, a szöveg részletes és figyelmes elolvasása, az előzetesen feltett kérdések megválaszolása és új kérdések megfogalmazása és a fontos szövegrészek megjelölése.
- **Reflect** = **tükrözés** a feldolgozott információk elmélyítése feltárt témához konkrét példákat keresése.
- **Recite** = **felmondás** ebben a fázisban a szövegre vonatkozó kérdéseket kell megválaszolni, de írásos feljegyzést, jegyzetet nem szabad segítségül használni. A fő gondolatokat a saját szavaival foglalja össze.
- **Review** = **összegzés** az egész szöveget összefoglalása, és a munka eredményének az ismeretanyagukba való beépítése.

2. A foglalkozásvezető irányításával a ajánlott 5–6 fős csoportokban a SZAKÉRTŐI MOZAIK módszer alkalmazásával az alábbi témakörök további feldolgozása 31

A magyar haderő kialakulása, fejlődése, szerepe az ország függetlenségének és európa békéjének biztosításában

Lépések:

Csoportok megalakítása a **KOOPERATÍV PEDAGÓGIÁBAN** alkalmazott csoportalakítási módszerek alkalmazásával 32

- szövegfeldolgozás (A, B, C, D betűjelű tanulók) (önálló olvasás),
- **A: 1. szöveg,**
- **B: 2. szöveg,**
- **C: 3. szöveg,**
- **D: 4. szöveg**
- **E: 5. szöveg**
- szakértői csoportok megalakulása, az azonos témával foglalkozók csoportot alakítanak
- a téma megbeszélése, közös kulcsfogalom kiemelés (vezérfonal)
- tanítás a saját csoportban
- a csoportok kijelölt tagjai a szakasz előtt prezentálnak egy-egy témát.
- a foglalkozásvezető visszajelzést ad a csoportoknak.

3. A foglalkozásvezető irányításával vita módszer alkalmazásával külön feldolgozható A magyar haderő kialakulása, fejlődése, szerepe az ország függetlenségének és európa békéjének biztosításában témakör valamelyik témája:

A Vita egy a konkrét témára vonatkozó nyitott beszélgetés több személy között, a beszélgetési szabályok, gondolatok álláspontok és érvelések betartásával. Ezért nagyon fontos hogy a vitában résztvevők egymást figyelmesen meghallgassák, és a hozzászólásaikat úgy formázzák, hogy a korábban elhangzottak válaszként is érvényesülhessenek.

31 Dr Spencer Kagan: Kooperatív tanulás, ÖKONET, Budapest 2004

32 Bacskay Bea, Lénárd Sándor, Rapos Nóra, L. Ritók Nóra, Kooperatív tanulás, oktatási programcsomag a pedagógusképzés számára, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest, 2008,

http://www.educatio.hu/images/download/hefop/project_1/Kooperativ_pcs.pdf

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

4. Keresse meg a <http://www.hm.gov.hu/rovat/7/magyar-honvedseg> honlapot olvassa el a Nemzetközi szerepvállalás menüpontot

Válaszoljon a következő kérdésre:

1. Mi az alapvető feladata van az afganisztáni misszióknak? _____

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Honnan ered a honvédség elnevezés?

2. feladat

Milyen jellemzők határozzák meg Magyarország geostratégiai helyzetét?

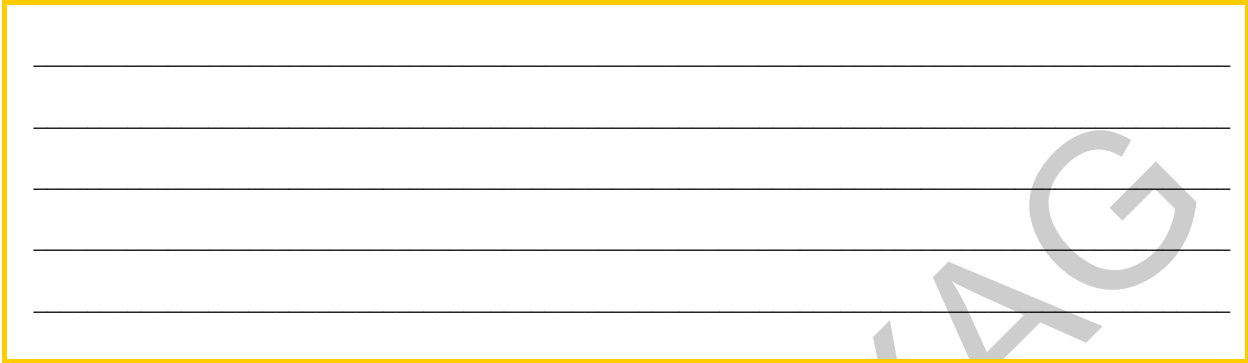
3. feladat

Mi az alapvető feladata az afganisztáni misszióknak

A MAGYAR HADERŐ KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE, SZEREPE AZ ORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS EURÓPA BÉKÉJÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN; HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONA A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKKÉPVISELET A HADSEREGBEN

4. feladat

Milyen fontosabb szakszervezeti jogosultságok érvényesülnek a Magyar Honvédségben?

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1848. március 15–e után hetekig vitás volt, milyen néven nevezzék el az új magyar fegyveres erőt: „polgárőrség”, „nemzetőrség”, „magyar csatárok” és hasonló elnevezések születtek. Kiss Károly katonatiszt javasolta a "honvédség" elnevezést, Kisfaludy Károly 1821–ben az „Élet korai” című. verse alapján.

2. feladat

Magyarország geostratégiai helyzetét elsősorban az határozza meg, hogy a NATO és az Európai Unió tagjaként a világ meghatározó politikai, katonai, illetve gazdasági erőcentrumainak részévé vált, ezért olyan régiók eseményei is érinthetik a magyar érdekeket, amelyek korábban nem képezték a magyar stratégiai gondolkodás részét.

3. feladat

A Magyar Honvédség legnagyobb létszámmal az ISAF (Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő) műveletben vesz részt. A misszió alapvető feladata a legitim kormányzati struktúra kialakításához, az életkörülmények normalizálódásához szükséges biztonsági környezet kialakításának támogatása.

4. feladat

A tagok képviselete a szolgálati viszonyt érintő körben. Minden olyan kérdésben tájékoztatás kérése, amely az állomány tagjainak a szolgálati viszonyal összefüggő anyagi, szociális és kulturális érdekeivel összefügg és az ezekre vonatkozó a parancsnoki döntéssel kapcsolatos álláspontját, véleményét a szakszervezet az állományilletékes parancsnokkal közölheti, és konzultációt kezdeményezhet.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

1949. évi XX. törvény A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA,

2004. évi CV. Törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről,

2001. évi XCV. Törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról,

4/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról,

BacsKay Bea, Lénárd Sándor, Rapos Nóra, L. Ritók Nóra, Kooperatív tanulás, oktatási programcsomag a pedagógusképzés számára, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest, 2008,

Dr Spencer Kagan: Kooperatív tanulás, ÖKONET, Budapest 2004.

Liptai Ervin (főszerkesztő), Magyarország Hadtörténete I–II. kötet, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1985.

Magyarország a XX. században I. kötet, Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás, Babits Kiadó Szekszárd, 1996

Internet_ http://www.educatio.hu/images/download/hefop/project_1/Kooperativ_pcs.pdf

Internet_ <http://www.honvedelem.hu>

Internet_ <http://www.hm.gov.hu>

AJÁNLOTT IRODALOM

1949. évi XX. törvény A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA,

2004. évi CV. Törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről,

2001. évi XCV. Törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról,

4/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról,

Csendes László: Hadsereg-történet 1945–1998. (Új Honvédségi Szemle külön kiadás)

Hadtörténelmi Közlemények, A Hadtörténelmi Intézet és Múzeum folyóirata,

Dr. Holló József Ferenc Hazánk dicsősége – 160 éves a Magyar Honvédség, Zrínyi Kiadó, 2008.

Horváth Csaba: A magyar katonai eskü története. Honvéd Kiadó. Budapest, 1998.

Liptai Ervin (főszerkesztő), Magyarország Hadtörténete I–II. kötet, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1985.

Vass Jenő ny. ezredes, A hazáért 1848–2004, a Magyar Honvédség múltja, jelene, Szaktudás Kiadó, Budapest, 2006.

Internet_ <http://www.militaria.hu/>, a HM Magyar Örökség Díjas Hadtörténelmi Intézet és Múzeum honlapja,

Internet_ <http://www.honvedelem.hu>

Internet_ <http://www.hm.gov.hu/>

A(z) 0789–06 modul 002–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (híradó ágazat rádióállomás-üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (híradó ágazat átvitel- és kapcsolástechnikai eszköz üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (híradó ágazat elektronikai műszerész)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (katonai informatikai-rendszer üzemeltető ágazat katonai informatikai-rendszer üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (műszerész ágazat lokátorműszerész)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (műszerész ágazat rakétaműszerész)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (repülésbiztosító ágazat rádiórendszer üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (repülésbiztosító ágazat navigációs rendszer üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (repülésbiztosító ágazat fénytechnikai rendszer üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (avionika ágazat fedélzeti fegyvertechnika szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (avionika ágazat fedélzeti műszertechnika szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (avionika ágazat fedélzeti rádiótechnika szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (sárkány-hajtómű ágazat repülőgép sárkány-hajtómű szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (sárkány-hajtómű ágazat helikopter sárkány-hajtómű szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (hadtáp ágazat ruházati ellátó)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (hadtáp ágazat élelmezési ellátó)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (hadtáp ágazat üzemanyag ellátó)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (rádióelektronikai felderítő ágazat rádióelektronikai felderítő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (vegyívédelmi technikai üzemeltető ágazat vegyívédelmi technikai üzemeltető)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (szerelő ágazat gépjármű szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (szerelő ágazat harcjármű szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (szerelő ágazat műszakigép-szerelő)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (szerelő ágazat fegyverműszerész)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat ABV-védelmi)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat elektronikai hadviselés)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat harckocsizó)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat könnyűlövész)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat

	légvédelmi rakéta és tüzér)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat műszaki)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat tüzér)
52 863 01 1000 00 00	Honvéd tiszthelyettes I. (parancsnoki ágazat felderítő)
52 863 01 0100 33 01	Alapfokú katonai vezetőhelyettes I.
31 863 02 0000 00 00	Honvéd tiszthelyettes II. (kisalegység parancsnok ágazat)
31 863 02 0100 31 01	Alapfokú katonai vezetőhelyettes II.

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

4 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató